

K praksi pri obnovitvi mej.

I.

Meje med 54 gozdnimi parcelami v Veliki gori so postale tekom časa večinoma nevidne. Radi tega je predlagal eden teh posestnikov, Pavel Č. pri c. kr. okrajnem sodišču v Ribnici, naj se obnove vse te meje po katastralni mapi. Sodišče je odredilo zaslišanje vseh 54 udeležencev po smislu §-a 850 o. d. z. na dan 11. maja 1904 z dodatkom, češ, smatralo se bo, da se s predlagano obnovitvijo mej strinjajo tudi oni udeleženci, ki bi izostali. Od udeležencev jih je mnogo pritrdilo temu predlogu, nekaj jih je izostalo od naroka; trije so izjavili, da so zadovoljni z obnovitvijo mej, vendar le tedaj, če pojde katastralna meja ondi, koder uživajo sedaj; sosesestnici dveh hostnih delov, Marija L. in Ivana M. sta se pa izrecno protivili nameravani obnovitvi mej po katastralni mapi, ker sta hoteli obdržati staro užitno mejo. Sodišče se ni oziralo na te ugovore ter je določilo narok za obnovev mej na licu mesta na 10. avgusta 1904 in naslednje dni. Na ta narok so prišli vsi udeleženci in obhodilo se je ves gozdni kompleks. Dozdevne meje med posameznimi deli se pa niso markirale, temveč se je naročilo zemljemercu, naj nadaljuje delo za obnovev mej brez intervencije sodišča in naj se obrne na sodišče le tedaj, ko bi smatral intervencijo sodnika za potrebno; udeležencem pa se je velelo, da naj izvršujejo vsa dela, ki jih jim naroči zemljemerec. Zemljemercu se je nadalje še naročilo, naj zaznamuje v naravi oziroma v obrisu one meje, katere bo trdil ta ali oni udeleženec ob priliki, ko se določuje ondi katastralna meja. Pri tem naroku so prej omenjeni trije udeleženci vztrajali pri svojem ugovoru, namreč, da privolijo v obnovev mej le, ako se katastralna meja strinja s staro užitno mejo; Marija L. in Ivana M. sta se pa zopet izrecno protivili obnovi teh mej v obče. Vzlic tem ugovorom je zvedenec določil mejo po katastralni mapi tudi pri obeh parcelah Marije L. in Ivane M.

Sodni narok za obnovev mej se je določilo na 10. in 11. avgusta 1904. Marija L. ni prišla na narok niti prvi niti drugi dan, njena sosesestnica enega gozdnega dela, Ivana M. je bila sicer drugi dan navzoča, toda se ni hotela udeležiti postavljanja mejnikov. S sodno intervencijo se je postavljanje mejnikov nadaljevalo dne 11. in 12. septembra 1904 in šele tedaj se je ob mejah obeh hostnih delov imenovanih posestnic Marije L. in Ivane M., ki nista bili navzočni, postavilo mejnike.

Pri tej obnovitvi mej med parcelama Marije L. in Pavlom Č. se je posekalo na ukaz zemljemerca veliko hojo in postavilo skoraj vse mejnike v delu, ki si ga prisvaja Marija L., češ da ga je sama posedovala nemoteno in izključno do zadnjega časa. Istotako se je postavilo mejnike ob obeh mejah njene druge hostne parcele na svetu, ki ga je posedovala ona. Radi tega je vložila proti Pavlu Č., Francetu S. in Janezu L., to je proti vsem tem posestnikom, ki so prekoračili z iznova postavljenimi mejniki njeno posestno mejo, pri c. kr. okrajnem sodišču v Ribnici tožbo radi motenja posesti. O tem bo pa govor šele pozneje. Kajti predno je pravda radi motenja posesti bila rešena na I. inštanci, je storilo c. kr. okrajno sodišče v Ribnici v izvensporni stvari radi obnovitve mej dne 7. decembra 1905 pod opr. št. Nc I 203/4-12 ta-le sklep:

Ustanavlja se, da so se med spodaj navedenimi parcelami obnovile meje po mapi s pomočjo zvedenca Bogomila F. priv. geometra v Ribnici, na predlog Pavla Č. potem, ko so pristopili temu predlogu spodaj navedeni posestniki in posestnice izvzemši Marijo L. in Ivano M. Zajedno se odmeri stroške v skupnem znesku 1761 K 70 h, ter se jih razdeli med udeležence po razmerju mejnih dolžin tako, da plača med drugimi Marija L. za hostno parcelo 2376 Rakitnica (dolgot mej 640 metrov) 35 K 63 h, in za hostno parcelo 2393 Rakitnica (dolgot mej 542 metrov) znesek 30 K 18 h.

Razlogi.

Povod obnovitvi mej med zgoraj navedenimi parcelami sta dali pravdi Neže W. zoper Janeza K. (Cb 180/2) radi meje med parcelama šte. 2383 in 2384 in pravda Franceta K. sedaj Pavla Č. zoper Marijo L. in Ivano M. (C 98/2) radi meje med parcelama št. 2392 in 2393.

V prvi pravdi se je vršila razprava na licu mesta z zvedencem geometrom. Ker zvedenec ni mogel najti daleč okoli nobene zanesljive mapne točke, od katere bi mogel meriti, je izjavil, da ne more drugače določiti mapne meje, kakor da zmeri ves gozdni del t. j. predmetni parcelni kompleks. Vsled te izjave se je napravilo takrat ob sporazumu strank provizorno mejo po približnem užitku. V drugi pravdi se je zvedenčevo izjavo naznanilo tožniku Pavlu Č., ki je radi tega predlagal počivanje pravde za toliko časa, da se določijo mapne meje v tem gozdnem delu, in nadalje predlagal, da naj se obnove meje v celem gozdnem delu. Temu predlogu so pristopili vsi lastniki zgoraj navedenih parcel, kakor je razvidno iz akta, razen Marije L. in Ivane M. Le-ti posestniki niti prišli nista k obnovitvi mej in zatorej tudi ni bilo moči niti v naravi, niti v obrisu zaznamovati njunih dozdevnih užitnih mej.

Glede na pasivnost Marije L. in Ivane M. se je natančno pregledal ves gozdni del pri postavljanju mejnikov in nikjer se ni našlo znamenj, o katerih bi se le z najmanjšo gotovostjo dalo trditi, da so mejna znamenja. Izmed navzočnih tudi ni nihče trdil, da vé za svojo mejo natančno in je tudi ni mogel nobeden pokazati. Našlo se je pač sledove ali znake starih mej, vendar le na zelo redkih krajih in nikjer v ravni črti, marveč navzkriž po parcelah. Ta znamenja so zaseke na drevesih. Pravih, kamenitih, starih mejnikov sploh ni nikjer. Pred postavitvijo mejnikov tudi ni nihče trdil, da je ta ali ona zaseka v pravi mejni črti, a ko je določil meje zvedenec, se je videlo, da pride komaj vsaka deseta zaseka na to črto, a druge so oddaljene po 5, 10 ali še več metrov. Zaseke na drevesih so nastale na ta način, da se je posekalo drevo s pravo prvotno mejno zaseko, a potem se je zasekalo drugo drevo, če je stalo tudi po več metrov na strani. Ker se je to ponavljalo, se je prava meja izgubila; to se je godilo v prejšnjih časih tem laže in pogostejše, ker ni imel les mnogo vrednosti in se radi tega tudi za meje ni nihče brigal. Veliko zasek so pa napravili čisto tuji ljudje, kakor sekači, tesarji, polharji i. t. d., ne da bi bili mislili s tem zaznamovati kako mejo. — Nove meje, kakor jih je našel zvedenec, so se vse zaznamovale s kamenitimi mejniki, rdeče pobarvanimi.

Pripomniti je, da se je iskalo mejna znamenja posebno pozorno ob parcelah nenavzočnih Marije L. in Ivane M. ter njih

sosedov. Le-ti so vsi izjavili, da jim meja ni znana. Našlo se tudi ni le količkaj zanesljivih znamenj. Mejnike se je torej postavilo tudi ob parcelah nenavzočnikov in stroške razdelilo na vse interese po razmerju mejnih dolžin — to vse glede na navedeno in uvaža določila §-ov 850 in 851 obč. drž. zak., po katerih ima pravico, da zahteva obnovev mej na skupne stroške, vsak udeleženeec, čim nastopi nevarnost, da se meje poizgube ali če so se že poizgubile, in upoštevajoč okolnost, da ne more kratiti te pravice drug drugemu in se tudi ne odtegniti dolžnosti do plačila stroškov. Prezreti se ne sme končno tudi to, da bodo morebiti obnovljeno mejo priznali vsi za pravo in da niti poskušali ne bodo dokazovati užitne meje s pravdo. Če pa to store, je pa zopet zelo dvomljivo po stvarnem položaju, da bi zmagali s pravdo. —

Proti temu sklepu sta vložili med drugimi Marija L. in Ivana M. pravočasno opozoritev odnosno rekurz, izpodbijajoč prvosodni sklep, kolikor zadeva njune hostne parcele, ker se je torej ustanovilo, da se je med njunima parcelama in sosednimi parcelami obnovilo meje, in ker se jima je naložilo plačilo stroškov, in predlagajoč, da naj razveljavi sklep v izpodbijanem obsegu prvo, oziroma rekurzno sodišče. Utemeljevali sta svojo pritožbo pred vsem, da je dopustna obnovev mej po zmislu §-ov 850 in 851 o. d. z. edino-le, ako obe stranki privolite v to, ker določa § 851 o. d. z. doslovno, da mora sodišče le ščititi zadnjo dejansko posest, ako se uname tekom obnovev mej med strankami spor glede meje in zavrni stranko, ki se čuti vsled tega prikrajšano, na pravdno pot. Ta zakonova določba naravnost izrecno izključuje obnovev mej v izvenspornem postopanju, ako stranki nista edini. V le-tem slučaju pa je dognano in razvidno iz spisov, da sta se pritožnici od konca do kraja upirali nameravani obnovitvi mej, in je tudi Marija L. vložila tožbo radi motenja posesti proti posestnikom, kojim v prid se je postavilo mejnike na njenem svetu.

Ta rekurz je c. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem s sklepom z dne 12. februarja 1906 opr. št. Nc I 203/4-17 zavrnilo in potrdilo sklep prvega sodišča v celem obsegu iz naslednjih razlogov:

Ugovora Marije L. in Ivane M. zoper obnovev mej nista bila na potu prvosodnemu sklepu z dne 3. avgusta 1904 zastran

obnovitve mej, ker je predlog Pavla Č. v določbi §-a 850 o. d. z. opravičen, in ker porazdelitev stroškov za obnovev mej na udeležence po razmerju mejnih dolžin ustreza navedeni zakonovi določbi. Kolikor prihaja v poštev določba §-a 851 o. d. z., ni bilo moči z rekurentinjama razpravljati o zadnji dejanski posesti ter varovati njuno zadnjo dejansko posest, ker se obnovev mej dejansko nista udeležili. Sicer pa veljajo meje, ki se jih določi pri obnovitvi, za provizorne ter je vsakemu udeležencu pridržana pravica, da meje svojih parcel da ugotoviti potom redne pravde.

Ta sklep sta izpodbijali imenovani posestniki po zmislu §-a 16. ces. patenta z dne 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak. pravočasno z revizijskim rekurzom, češ da očividno nasprotuje zakonu in spisom ter da je vse postopanje nično. Izvajal je rev. rekurz nastopno: Določba §-a 850 o. d. z. zahteva, da se prizadete stranke strinjajo za obnovev mej, da so meje določene in nesporne, le mejna znamenja nevidna; v zakonu, v §§-ih 850 in 851 o. d. z. je povedano dovolj jasno, da na enostransko zahtevanje ni dopustna obnovev mej, temveč le ščitenje zadnje dejanske posesti, da se pa celo provizorno ne sme obnoviti mej. Sicer pa so bile meje vsaj med parcelo pritožnic in sosedno parcelo sporne, kar izhaja že iz prvosodnega sklepa samega, sklicujočega se na pravdo C 98/2, ki dogovorno počiva, a še ni pravomočno končana.

Vrhovno sodišče je pa s sklepom z dne 18. aprila 1906 opr. št. Nc I 203/4-22 zavrnilo revizijski rekurz, uvažuje pred vsem, da ostane pritožnicama nedotaknena pravica uveljaviti potom redne pravde morebitne posestne ali lastninske pravice. V tem stadiju da se ni bilo treba ozirati na njiju vztrajni odpor zoper zahteve mnogoštevilnih, v kompleksu združenih sosedov, da bi dosegli, če tudi samo provizorno, odpravo nerednosti ob mejah, iz katerih izvirajo razne dragocene pravde, a te zahteve so v določbah §-ov 850, 851 o. d. z. utemeljene. —

Med tem pa je bila vložila Marija L. — kakor že zgoraj omenjeno — proti trem posestnikom tožbo radi motenja posesti, ko jih je bila pozvala brezuspešno po svojem zastopniku, da naj odstranijo postavljene mejnike z njene parcele. V teh

tožbah trdi tožnica, da je v zadnji dejanski posesti obeh svojih parcel do onih mej, ki jih pri teh parcelah kažejo deloma v naravi vidne preseke in ki so zaznamovane po drevju z njenim hišnim znamenjem; meje so vidne tudi po tem, ker je njen gozd poraščen povsem s starim drevjem, a hostni deli tožencev so bolj ali manj izsekani ter je v njih le mlado drevje in grmičevje. Trdi nadalje, da je posedovala in uživala svoje parcele do teh mej izključno, mirno in javno do zadnjega časa na ta način, da je sekala drevje in izvrševala posest tudi na vsakomur viden način, ko je zaznamovala drevje s svojim hišnim znamenjem deloma sama, deloma pa so to storili že njeni predniki. V tej posesti so jo motili toženci, ko so postavili samolastno mejnike na njenem svetu, ki so 1—3 m oddaljeni od posestne meje, ter se je tudi posekalo na njenem svetu veliko hojo. Mejnikov toženci vzlic pozivu niso odstranili.

Prvi toženec je ugovarjal tožbi, da je on, ne pa tožnica, v zadnji dejanski posesti spornega sveta; ostala toženca pa nista zanikala njene zadnje dejanske posesti. Pač pa so ugovarjali vsi trije, da niso samolastno postavili zadevnih mejnikov, temveč jih je dal zakopati c. kr. sodni pristav, kakor je pokazal mejo zvedenec; posekali da niso ničesar na spornem prostoru.

Po lokalnem ogledu in zaslišanju predlaganih prič je storil prvi sodnik končni sklep, da se tožbeno zahtevo zavrne in se obsodi tožnico v plačilo stroškov in sicer to iz razlogov:

Glede prvega toženca, Pavla Č., izhaja iz dokazovanja, da sta tožnica in toženec v zadnji dejanski posesti spornega sveta, tožnica večinoma spodaj, toženec večjidel zgoraj, da sta torej v sosesesti. To velja tudi glede druge parcele od ostalih dveh tožencev, namreč, da sta obe stranki, tožnica in oba toženca (vsak na svoji strani) v zadnji dejanski posesti spornega sveta; sekali so vsi ali pa dali sekati, eden tu, drugi tam. Pri sosesesti pa more biti sicer govor o prekoračenju sosesestnih pravic, nikakor pa ne o motenju posesti. Neglede na to pa je bilo tožbeni zahtevki zavrnuti iz čisto drugega razloga, ker namreč primanjkuje samolastnosti toženčevega ravnanja. Toženci so ravnali v dobri veri, ko so prosili obnovitve mej; sodišče je vzlic tožničnim ugovorom pripustilo predlagano obnovev mej, mejniki so se postavili po naročilu sodnega odposlanca in to

radi tega, da jih nenavzoči posestniki lahko priznajo za prave in da se mogo navzoči lastniki sosednih parcel sklicevati na nje, če bi jih nenavzoči tožili za mejo. Toženci so ravnali po vsem v dobri veri, ko so dopustili, da se postavi med njihovimi in tožničnimi parcelami mejnike. Prav tako se niso smatrali primorane, na poziv tožničnega zastopnika odstraniti mejnike. Veliko hojo na vrhu je posekala na povelje zvedenca neprizadeta tretja oseba.

Tožničin rekurz je c. kr. okrožno rekurzno sodišče v Rudolfovem zavrnilo iz razlogov:

Po izidu razprave in dokazovanja je dognano, da leži sporni svet na mejah med tožničnimi parcelami in parcelami tožencev; stare meje med temi parcelami so se že tako poizgubile, da jih niti tožnica, niti toženci niti kdo drugi ne more natanko pokazati, vsled tega so tako toženci, kakor tožnica ves čas sem izvrševali različna posestna dejanja na teh spornih mejnih prostorih in sicer enkrat bolj proti svoji, enkrat bolj proti nasprotnikovi parceli; na prošnjo prvotoženčev se je vršilo izvensporno postopanje za obnovitev mej med temi parcelami in so se v tem postopanju meje ustanovile s sklepom prvega sodišča z dne 7. decembra 1905 opr. št. Nc 200/4/12, ki je bil vzlic rekurzom tožnice na vseh inštancah potrjen.

Z ozirom na te ugotovitve je prvi sodnik pravilno ocenil dokaze, ko je smatral za dokazano, da so tožnica in toženci v posesti spornega sveta, kajti za ugotovitev stvarne posesti na kake nepremičnine ni potreba dokazati, da so se posestna dejanja izvrševala na vsakem posameznem prostorčku, temveč zadostuje dokaz, da so se posestna dejanja izvrševala v mejah nepremičnine, sicer pa se ta sporni svet očitvidno lahko smatra omejkom, ki ima po smislu § 854 o. d. z. v dvomu veljati za skupno lastnino obeh mejašev. Da bi bili toženci motili posest, ko so posekali več smrek, in zaznamovali drevesa s svojimi znamenji, torej ne more biti govora, ker so bili za ta dejanja vsled svoje sopošesti opravičeni.

Pravilna je pa tudi pravna presoja stvari, kar se tiče utemeljitve prve odločbe, da je bilo tožbo zavrniti že zgolj radi tega, ker nedostaje enega glavnih predpogojev za take tožbe, namreč samolastnega motenja, kajti postavljal je mejnike na sodni ukaz zvedenec, a toženci pri tem niso ničesar storili,

temveč le pripustili, da se po naročilu sodnega odposlanca postavi med njihovimi in tožničnimi parcelami mejnike. Na to pa niso mogli misliti, da se bode to vzelo za motenje posesti, posebno ker veljajo pri obnovitvi mej določene meje le za provizorne, ter je vsakemu udeležencu pridržana pravica, da meje svojih parcel da ugotoviti potom redne pravde.

(Konec prih.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ali je mož dolžan plačati dolgove, ki jih napravi žena pri trgovcu? Žena pooblaščenka svojega moža?

A., soproga c. kr. notarja v Č., je naročala od leta 1903 za-se in za družino perilo in obleko od graške firme K. Dopisovala je s firmo vedno sama ter rabila navaden bel papir, včasih pa papir, na katerem je bilo natisneno ime njenega soproga, le-tega pa ni omenila v nobenem pismu. Pisala je v tem slogu: »Prosim, da mi ne pošljete s povzetjem, denar pošljem takoj — istočasno pošiljam znesek . . . tedaj je moj račun plačan — ker sem račun založila, prosim, da se mi pošlje drugega itd.«

Tako je A. naročila tudi meseca maja 1904 dvakrat blaga za skupno ceno 139 K 48 h. V glavni knjigi firme se je glasilo vpis na prvih dveh listih na ime A., na tretjem listu, ki je nadaljevanje drugega, pa na ime notarjevo. Meseca septembra in oktobra 1904 je poslala firma notarju tiskani opominjevalni pismi za označeno vsoto.

Meseca decembra 1904 je umrl notar, o njegovi zapuščini se je razglasilo konkurz, za zglasitev terjatev se je določilo rok do konca meseca marca 1905.

V marcu 1905 poslala je firma vdovi A. opominjevalno pismo, na katero je odgovorila A. s prošnjo, da se počaka do završitve zapuščinske razprave, ker ona sama nima ničesar, ali pa naj firma prijavi terjatev k zapuščini. Enako je odgovorila A. na drugi opomin, češ da ji žal, ni moči plačati.

Firma K. je prijavila nato dne 11. aprila 1905 z računom, glasečim se na A. in njenega zamrlega soproga, svojo terjatev